

References

1. Savchenko, O. Ya. (2012). *Dydaktyka pochatkovoї osvity*. [Didactics of primary education]. Kyiv: Hramota.
2. Bibik, N. M. (Ed.). (2017). *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* [New Ukrainian School: a guide for teachers]. Kyiv: TOV Vydavnychiy dim «Pleiady».
3. Bekh, I. D. (1998). *Osobystisno oriєntovane vykhovannia* [Personality-oriented education]. Kyiv: IZMN.
4. Pometun, O. I., & Pyrozhenko, L. V. (2004). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriia i praktyka* [Interactive learning technologies: Theory and practice]. Kyiv: A.S.K.
5. Vashulenko, M. S. (2011). *Metodyka navchannia ukrainskoi movy v pochatkovii shkoli* [Methods of teaching the Ukrainian language in primary school]. Kyiv: Litera LTD.
6. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Sertse viddaiu ditiam*. In *Vybrani tvory* (Vol. 3). Kyiv: Radianska shkola.
7. Dewey, J. (1916). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. New York, NY: Macmillan.
8. Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). *The psychology of the child*. New York, NY: Basic Books.
9. Maksymchuk, N. S. (2022). Rozvytok piznavalnoi aktyvnosti uchniv pochatkovoї shkoly zasobamy ihrovykh tekhnolohii [Development of cognitive activity of primary school students by means of game technologies]. *Pedahohichni nauky*, (3), 45–50.
10. Onopriienko, O. V., & Jurewicz, M. (2024). *Cognitive interest as a key factor in the successful learning activities of junior schoolchildren*. *Viae Educationis. Studies of Education and Didactics*, 3(1), 46–51. <https://doi.org/10.15804/ve.2024.01.06>
11. Bibik, N. M. (2023). *Hra v navchanni molodshykh shkoliariv: variatyvnist' pidkhodiv do zastosuvannia* [Game-based learning in junior school education: Variability of approaches]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, (3), 197–204. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-197-204>
12. Kilichenko, O. V., & Komar, O. V. (2022). *Pedagogical conditions for the development of cognitive interests in primary school students*. *Mountain School of Ukrainian Carpathians*, (27), 84–89.
13. Tovkanets, H., & Sydor, Yu. (2024). Rozvytok piznavalnoho interesu molodshykh shkoliariv na urokakh ukrainskoi movy [Development of cognitive interest of primary school students in Ukrainian language lessons]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia pedahohichna*, 49–55.
14. Batura, Yu. (2023). *Dydaktychni hry yak zasib formuvannia piznavalnoho interesu molodshykh shkoliariv* [Didactic games as a means of forming cognitive interest of primary school students]. Kharkiv: KhNPU im. H. S. Skovorody. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/12220>

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 24.03.2026 р.
Прийнято редакцією 24.04.2026 р.
Опубліковано 29.05.2026 р.

УДК 373.5.016:811.161.2'35:004.9

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-2-61-235-246

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПУНКТУАЦІЇ В ПРОСТОМУ УСКЛАДНеноМУ РЕЧЕННІ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Александров Олександр Володимирович

заступник директора з навчальної роботи, учитель української мови та літератури

Лицей «Троєщина» Деснянського району міста Києва

e-mail: alexsandrov.sandro@gmail.com

ORCID ID: 0009-0003-1098-7427

У статті проаналізовано можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на навчальних заняттях з української мови під час вивчення теми «Пунктуація в простому реченні». Визначено переваги мультимедійних засобів, онлайн-сервісів та інтерактивних вправ у формуванні пунктуаційної грамотності учнів. Запропоновано конкретні приклади використання цифрових інструментів для візуалізації синтаксичних структур.

Ключові слова: ІКТ, пунктуація, просте речення, методика навчання, українська мова, інтерактивні вправи.

Постановка проблеми. Традиційне вивчення пунктуації часто сприймається учнями як репродуктивне відтворення правил, що не завжди корелює з реальною мовленнєвою практикою. Сучасний освітній простір вимагає впровадження інструментів, які перетворюють статичну пунктограму на динамічну синтаксичну модель. В умовах цифровізації освіти актуальним є використання сучасних методів активізації пізнавальної діяльності, де інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є не лише засобом унаочнення, а й інструментом аналізу структури речення.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема цифровізації лінгвістичної освіти та впровадження ІКТ у навчання мови перебуває в центрі уваги сучасних науковців. Теоретико-методичні засади викладання української мови з використанням сучасних термінологічних підходів та інноваційних моделей детально висвітлено в працях О. Горошкіної [3], яка акцентує увагу на інтерактивності як засобі активізації пізнавальної діяльності учнів.

Глобальний та національний виміри розвитку української лінгводидактики, зокрема трансформацію

змісту навчання в умовах цифровізації, ґрунтовно проаналізував С. Омельчук [4]. Питання формування цифрової компетентності педагогів та адаптації освітнього процесу до умов дистанційного навчання розглядаються в роботах С. Толочко [9] та О. Соловейчук [7], які визначають еволюцію змісту освіти під впливом технологічних змін.

Окремий пласт досліджень присвячено практичному інструментарію: використання мобільних технологій та квест-технологій у викладанні синтаксису досліджувала Т. Тютюма [11; 12]; підготовку вчителів до застосування цифрових засобів вивчала А. Соломаха [8]; модернізацію уроку мови в умовах воєнного стану розглядали А. Самойленко [6], О. Толстих [10].

Водночас, попри значну кількість теоретичних і практичних досліджень, специфіка використання цифрових інструментів саме для навчання пунктуації в ускладненому простому реченні залишається недостатньо вивченою та потребує подальшого методичного уточнення, особливо в аспекті візуалізації динамічних синтаксичних структур.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практична апробація методичної моделі вивчення пунктуації в простому реченні за допомогою цифрових інструментів. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: проаналізувати потенціал мультимедійних сервісів та інструментів зворотного зв'язку в контексті викладання синтаксису української мови; розробити та описати методіку застосування інтерактивних вправ для диференціації випадків пунктуації (відокремлені обставини-фразеологізми, уточнювальні члени речення, відокремлені означення при займенниках); обґрунтувати переваги автоматизованого моніторингу навчальних досягнень, що дає змогу вчителю здійснювати оперативну корекцію знань на основі статистичних даних цифрових платформ.

Виклад основного матеріалу. Вивчення пунктуації в простому реченні потребує від учнів умінь бачити межі синтаксичних одиниць.

Для реалізації цього завдання доцільно використовувати такі групи ІКТ-інструментів:

1. Візуалізація та графічне моделювання (Canva, Genially, Miro, Jamboard). Замість статичних схем у підручнику учні створюють «інтерактивні карти речення». Наприклад, під час вивчення відокремлених означень використання кольорового маркування в онлайн-дошках дає змогу наочно продемонструвати залежність коми від позиції означення щодо означуваного слова. Використання інтерактивного моделювання перетворює абстрактну схему на динамічний конструктор.

Навчальний проект «Пунктуаційний конструктор: просте ускладнене речення», тривалість якого передбачає 2 етапи (урок-практикум + домашній творчий проект).

На I етапі дослідження та моделювання (онлайн-дошка Jamboard) здобувачі освіти працюють «руками», засвоюючи розстановку ком. Під час створення «Стікерного поля» вчитель готує фрейм, де слова та розділові знаки – це окремі рухомі стікери.

Пропонуємо такий набір: [Хлопець], [схвильований звісткою], [побіг додому], [,], [,].

Завдання «Трансформер»:

Варіант А: розмістити зворот після означуваного слова (Хлопець, схвильований звісткою, побіг додому).

Варіант Б: перетягнути зворот на початок речення (Схвильований звісткою хлопець побіг додому).

Результат: учні наочно бачать, як під час переміщення «жовтого блоку» (звороту) коми стають непотрібними або, навпаки, обов'язковими. Методичний ефект полягає в тому, що фізична дія (перетягування) активізує кінестетичну пам'ять.

На II етапі творчої систематизації (платформа Canva) здобувачі освіти створюють візуальний продукт для закріплення, завдання якого є «Інфографіка правила», причому кожна мікрогрупа отримує свій тип ускладнення. Для створення шаблону в канві учні обирають шаблон «Освітній плакат» і мають зобразити правило через систему «Математика пунктуації».

Наприклад: ОС + [дієприкм. зворот] = , , (ОС – означуване слово).

Ознака дизайнерського підходу в тому, що школярі додають іконки-асоціації. Біля вставних слів «мабуть», «здається» розташована іконка хмаринки або знаку питання (невпевненість), а біля вигуків або звертань – іконка мегафона. Результатом є PDF-файл або посилання на плакат, який стає «цифровою шпартгалкою» для всього класу.

Використання цих інструментів забезпечує суб'єкт-суб'єктну взаємодію: Jamboard мінімізує страх помилки (стікер легко пересунути, на відміну від виправлення в зошиті), а Canva розвиває цифрову та естетичну компетентності, що є прямою вимогою НУШ.

2. Колективна робота над аналізом текстів з ускладнювальними елементами (Padlet):

- метод «Пунктуаційний квест» (колективна дошка), де вчитель завантажує на дошку текст без розділових знаків (наприклад, з твору Михайла Коцюбинського, де є відокремлені обставини та означення: *Припавши до скелі, він стежив за кожним рухом звіра, враженого несподіваною появою людини*). Кожна група учнів отримує свій блок. Вони мають не просто розставити знаки, а «прикріпити» до кожного

ускладнювального елемента коментар: *чому в цьому місці стоїть кома?* (напр., «дієприслівниковий зворот», «вставне слово»). У результаті створена спільна мапа тексту з логічним обґрунтуванням кожної коми.

Метод «Пунктуаційний квест» на платформі Padlet є ефективним, оскільки він перетворює процес розстановки розділових знаків на дослідницьку діяльність.

Нижче подано детальну структуру цього методу.

Пунктуаційний квест на дошці Padlet

Тема: просте ускладнене речення (відокремлені члени, вставні слова, звертання). Мета: формування пунктуаційної грамотності, розвиток навичок лінгвістичного аналізу, виховання вміння працювати в команді.

Етап 1 полягає у створенні цифрового середовища, коли вчитель створює дошку Padlet (формат «Полотно» або «Колонки»), де розміщуються картки з текстами, у яких навмисно пропущено розділові знаки. Кожна картка відповідає певній групі учнів або певному типу ускладнення (наприклад: колона 1 – «Відокремлені означення», колона 2 – «Вставні конструкції»).

Етап 2 полягає в проходженні квесту, під час якого учні отримують посилання (QR-код) на дошку. Їхнє завдання складається з трьох рівнів: «Редактор»: переписати текст у коментарі до картки, розставивши всі необхідні розділові знаки; «Детектив»: використовуючи функцію «Колір», виділити різними кольорами різні типи ускладнень (наприклад, звертання – синім, дієприслівникові звороти – зеленим); «Експерт»: додати під реченням коротке обґрунтування пунктограми (наприклад: «Кома ставиться, бо дієприкметниковий зворот стоїть після означуваного слова»).

Етап 3 полягає в колективній рефлексії та перевірці. Простежується взаємоконтроль, коли групи переходять до карток сусідів і за допомогою функції «Коментар» або «Уподобання» оцінюють правильність виконання. Якщо знайдено помилку, залишають зауваження. Демонструється візуалізація: учитель може з'єднувати картки на дошці стрілками (функція «Connect to post»), створюючи логічну схему зв'язків між правилами.

Таблиця 1

Переваги використання Padlet

Критерій	Перевага методу
Наочність	Учні бачать роботу всієї групи одночасно, що сприяє кращому запам'ятовуванню візуального образу речення
Зворотний зв'язок	Учитель може в реальному часі виправляти помилки, залишаючи стікери-підказки
Гейміфікація	Елемент змагання («Хто швидше та правильніше розкодує текст») підвищує мотивацію
Архівування	Дошка залишається доступною після уроку як опорний конспект для підготовки до ЗНО/НМТ

Приклад оформлення завдання на дошці:

Текст-завдання: *Інформація отримана з кількох незалежних джерел була на жаль цілком правдивою* (Макс Кідрук, «Колонія»).

Очікувана відповідь учня: *Інформація, отримана з кількох незалежних джерел, була, на жаль, цілком правдивою.*

Обґрунтування: *отримана з кількох незалежних джерел – відокремлене означення (дієприкметниковий зворот після іменника), на жаль – вставне слово (виражає почуття).*

- створення «Галереї схем», де учні отримують речення з відокремленими членами, звертаннями чи вставними конструкціями. Використовуючи графічні редактори або малюючи від руки та фотографуючи, вони викладають на Padlet графічні схеми цих речень. Інші учні мають дібрати до викладеної схеми власне речення-приклад у коментарях.

- робота з медіатекстом (аналіз «у реальному часі»), у якій аналізуються пости відомих блогерів або новинні заголовки стосовно використання ускладнювальних конструкцій для виразності мовлення. Учні роблять скріншоти, завантажують на Padlet і за допомогою інструмента «Малювання» прямо на зображенні підкреслюють ускладнювальні елементи.

Перевагами для методичного аспекту є асинхронність, адже учні бачать виправлення одне одного в реальному часі; мультимедійність, оскільки можна додавати аудіопояснення до правил пунктуації; оцінювання, тому що вчитель може використовувати функцію «уподобань» або «зірок» для взаємооцінювання робіт.

3. Гейміфікація та інтерактивні вправи (LearningApps, Kahoot!, Puzzle, Quiz).

Для відпрацювання навичок розстановки розділових знаків ефективними є вправи на класифікацію. Запропонована може бути вправа «Знайди зайве», де серед речень зі вставними словами потрібно знайти те, де слово є членом речення і не виділяється комами. Миттєвий зворотний зв'язок у додатках сприяє самокорекції.

Завдання таке: серед поданих речень знайдіть те «зайве», у якому підкреслене слово є членом речення, не є вставним і не потребує виділення комами (розділові знаки пропущено).

1. *Може саме так і виглядає кінець світу – як зачинена школа, в якій нікого не залишилося* (Сергій Жадан, «Інтернат»).

2. *Справжнє життя має бути складнішим за ці ідеальні картинки в соціальних мережах* (Макс Кідрук, «Доки світло не згасне назавжди»).

3. *Ця історія безумовно мала закінчитися якимось інакше, але життя рідко підлаштовується під наші очікування* (Сергій Жадан, «Месопотамія»).

4. *Час здається сповільнив свій біг розтягуючи кожну секунду очікування до безкінечності* (Макс Кідрук, «Доки світло не згасне назавжди»).

Відповідь: №2. «Кожен пілот має бути уважним під час зльоту та посадки». Чому це речення «зайве»? У реченні № 2 слово має бути частиною складеного дієслівного присудка. Воно виражає обов'язок, відповідає на питання «що робити?» і є граматичним центром речення. У реченнях № 1, № 3 та № 4 слова «може», «безумовно», «здається» виражають ставлення мовця до висловленого (невпевненість, впевненість, припущення) і не відповідають на питання від інших слів у реченні.

Зворотним зв'язком може бути така репліка: «Чудово! Ви помітили, що в другому реченні слово виконує синтаксичну роль присудка. Пам'ятайте: якщо до слова можна поставити запитання від підмета, воно не є вставним і коми не потрібні!».

Для створення вправи «Знайди зайве» у Kahoot! найкраще підходить формат питання «Quiz» (з вибором однієї правильної відповіді). Оскільки Kahoot! – це динамічна гра, важливо писати речення короткими, щоб гравці встигли їх прочитати.

Структура налаштування такої вправи складається з налаштування параметрів:

- тип питання: Quiz (вікторина);
- обмеження часу становить 30–60 секунд (щоб був час на синтаксичний аналіз);
- бали: Standard або Double points (якщо це складний випадок).

Можна запропонувати такий приклад з омонімом ПРАВДА.

Текст завдання: знайдіть речення, де слово ПРАВДА є членом речення (не виділяється комами):

Варіанти відповідей:

- ПРАВДА, ви теж це бачите, цей дивний відблиск над горизонтом, який не схожий на звичайний захід сонця? (Сергій Жадан, «Інтернат»). – Вставне слово виражає непевненість.

- Йому здавалося, що ця ПРАВДА лежить просто під ногами, але ніхто не хоче її помічати (Сергій Жадан, «Інтернат»). – Правильна відповідь, оскільки іменник виконує синтаксичну роль підмета.

- Він виглядав цілком щасливим, ПРАВДА, це щастя було трохи втомленим і якимось вимушеним (Юрій Андрухович, «Рекреації»). – Вставне слово вказує на уточнення.

- Ми ж, ПРАВДА, не збираємося робити вигляд, ніби нічого не сталося, після всього, що ми почули вчора? (Ірена Карпа «Добрі новини з Аральського моря»). – Вставне слово вказує на перепитування.

Як зворотний зв'язок у Kahoot! (у платних версіях або через додавання слайда після питання) можна додати пояснення: «У синьому варіанті ПРАВДА – це підмет. Ми можемо поставити питання: що? – правда. У решті варіантів це вставне слово, яке лише додає відтінок значення».

Під час створення такої вправи у Kahoot! необхідно дотримуватися технічних порад: пишiть ключове слово ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ, щоб акцентувати на ньому увагу, оскільки в кахуті не можна формувати текст (жирний / курсив) усередині варіантів відповідей, додайте на фон мем або картинку-підказку зі схемою (наприклад, перекреслена кома), щоб стимулювати візуальну пам'ять.

Під час класифікації ускладнювальних компонентів учню необхідно не просто вгадати знак, а виконати синтаксичний аналіз. Пропонується реалізувати цей підхід максимально успішно на таких платформах:

1. На LearningApps створити гру «Класифікація».

Замість списку речень, створіть 4 «кошики». Учень має розподілити картки-речення за типом ускладнення:

Кошик А. Поширені та непоширені звертання: *Спинися, брате, і подивись на це вечірнє місто, залите останнім світлом, адже воно більше ніколи не буде таким, як сьогодні. Мій втомлений світе, засинай нарешті під звуки дощу, що вимиває пил із твоїх вчораїшніх спогадів* (Сергій Жадан, збірка «Список кораблів»).

Кошик Б. Вставні слова та речення, які виражають непевненість, указують на джерело повідомлення тощо: *Цей експеримент, на думку вчених, мав бути безпечним, проте, може, ми просто чогось не врахували на самому початку* (Макс Кідрук, «Колонія»). *Погода, кажуть, до вечора зміниться, і сніг, здається, засипле всі ці розбиті дороги до самого ранку* (Сергій Жадан «Інтернат»). *Листи, як стверджували сусіди, приходили справно, хоча адресат, мабуть, давно вже не жив у цьому будинку* (Софія Андрухович, «Фелікс Австрія»).

Кошик В. Відокремлені члени речення: *Над річкою стояв важкий туман, настояний на запахах перепрілого листя та холодної води* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Корабель почав повільно розвертатися,*

залишаючи за собою яскравий слід у розрідженій атмосфері планети. На борту не залишилося жодного живого механізму, за винятком кількох резервних датчиків у хвостовій частині, які продовжували подавати слабкий сигнал (Макс Кідрук, «Колонія»).

Кошик Г. Однорідні члени речення: *Він пам'ятав і цей запах мокрої залізниці, і цей колір низького неба, і цей шум, що доносився з боку станції* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Він шукав відповіді в старих листах, у забутих файлах і навіть у власних снах, але істина виявилася набагато простішою* (Макс Кідрук, «Доки світло не згасне назавжди»). *Її руки були тонкими, білими, майже прозорими в холодному світлі зимового ранку* (Софія Андрухович, «Фелікс Австрія»).

Це ефективно, оскільки учень фокусується на причині постановки коми. Якщо дитина помиляється, система повертає картку назад, змушуючи переосмислити структуру речення.

2. На Kahoot! створити спринт «Знайди зайве». Для ускладнювальних компонентів ідеально підійде формат Puzzle (у платній версії) або стандартний Quiz.

Запитання: «У якому реченні вжито відокремлене означення?»

Пропонується подати три речення з вставними словами та лише одне з дієприкметниковим зворотом (відокремленим означенням).

Приклад вправи:

Вставлена конструкція: *Світ, здається, звузився до розмірів цієї кімнати, де пахло старими книжками й вологим одягом* (Сергій Жадан «Інтернат»). – Вставне слово «здається» виражає невпевненість або суб'єктивне сприйняття. *Все це, власне кажуть, було лише прелюдією до того великого вибуху, який мав змінити їхні життя назавжди* (Оксана Забужко «Музей покинутих секретів»). – Вставна конструкція «власне кажучи» вказує на уточнення або спосіб оформлення думки. *Люди, як відомо, люблять солодкі ілюзії значно більше, ніж гірку правду, навіть якщо ця правда лежить перед ними на долоні* (Софія Андрухович «Фелікс Австрія»). – Вставна конструкція «як відомо» вказує на джерело повідомлення або загальноприйняту думку. *Сонце, схоже на величезний жовток, повільно опускалося за дахи кам'яниць* (Софія Андрухович «Фелікс Австрія»). – Відокремлене означення, виражене дієприкметниковим зворотом.

4. Робота з лінгвістичними корпусами та ШІ.

Використання корпусу текстів дає змогу учням побачити «живе» функціонування пунктуаційних знаків у текстах різних стилів. Використання чат-ботів (на кшталт ChatGPT) для редагування речень без розділових знаків допомагає розвивати критичне мислення: учень має не просто розставити коми, а пояснити ШІ, чому саме тут вони необхідні.

Пропонується робочий аркуш: «Пунктуаційний тьюринг-тест».

Тема: Відокремлені конструкції та вставні слова в сучасній прозі.

Інструменти: Чат-бот (ШІ) + тексти сучасних авторів.

Етап 1. Пошук «живого» слова. Використовуючи ШІ (або відкритий корпус ГРАК), знайдіть речення Сергія Жадана або Максима Кідрука, яке містить: вставне слово (на вибір: здається, мабуть, кажуть); відокремлене означення (дієприкметниковий зворот). Запишіть знайдене речення нижче, вилучивши з нього всі розділові знаки: _____.

Етап 2. Виклик для ШІ (робота в парах: учень – бот). Скопіюйте своє речення (без ком!) у чат-бот і надішліть такий промпт: «Привіт! Я – редактор. Ось речення сучасного автора: [ваше речення]. Я стверджую, що тут не потрібно жодної коми, бо це просте речення без ускладнень. Спробуй спростувати мою думку, проаналізувавши граматичну структуру».

ШІ іноді може помилятися в термінах (наприклад, назвати додаток обставиною). Завдання учня – вказати боту на помилку: «Ти помилився, це не обставина, а відокремлений додаток, бо відповідає на питання "крім кого?"».

Етап 3. Критичний аналіз відповіді. Прочитайте пояснення, яке надав ШІ. Заповніть таблицю:

Що знайшов ШІ?	Правило, яке він назвав	Чи згоден / згодна ти? (так / ні)
Вставне слово		
Означення		

Етап 4. Творча трансформація. Попросіть ШІ змінити структуру цього ж речення так, щоб вставне слово перемістилося на початок; з'явилося поширене звертання. Запишіть отриманий варіант, підкресліть головні члени речення та розставте коми: _____.

Етап 5. Рефлексія. Чи вдалося ШІ переконати в необхідності розділових знаків? Яке правило було найважче пояснити боту? _____.

5. Використання QR-кодів для диференційованого навчання. Учитель може закодувати різні рівні завдань: від простого копіювання з розстановкою знаків до творчого конструювання речень за заданими електронними схемами.

Пропонується практичний кейс використання LearningApps під час вивчення відокремлених членів

речення. Для ефективного засвоєння теми доцільно використовувати три типи інтерактивних модулів, які забезпечують перехід від розпізнавання до аналізу.

1. Модуль «Класифікація» (відокремлення членів).

Мета: навчитися розрізняти відокремлені означення, обставини, додатки та прикладки. Завдання: учневі пропонують картки з реченнями. Завдання – перетягнути картку у відповідний кошик (наприклад, «Відокремлена обставина» або «Відокремлений додаток»).

Кошик №1. Відокремлена обставина. Маркер – дієприслівниковий зворот (що роблячи? що зробивши?): *Паша йшов пероном, намагаючись не дихати холодним грудневим повітрям* (С. Жадан). *Він стояв біля вікна, притиснувши чоло до шибки, і рахував краплі дощу* (М. Кідрук). *Вона усміхнулася, відчувши нарешті довгоочікуване полегшення* (С. Андрухович).

Кошик №2. Відокремлене означення. Маркер – прикметниковий / дієприкметниковий зворот після іменника: *Над містом зависло небо, важке й налите передгрозовою тишею* (Ю. Андрухович). *Стежка, засипана жовтим дубовим листям, вела кудись у глибину лісу* (М. Кідрук). *Я дивився на море, темне й неспокійне в променях вечірнього сонця* (С. Жадан).

Кошик №3. Відокремлений додаток. Маркер – слова «крім», «окрім», «за винятком», «замість», «зокрема»: *Ніхто в цьому залі, крім старого скрипаля, не пам'ятав справжньої мелодії* (С. Андрухович). *На березі не залишилося нікого, за винятком кількох випадкових перехожих* (М. Кідрук). *Він не знайшов нічого цінного, окрім купи старих листів у шухляді* (О. Забужко).

Кошик №4. Відокремлена прикладка. Маркер – іменникове уточнення (друга назва предмета чи особи): *Там нас чекав Максим, мій давній знайомий ще з часів університету* (М. Кідрук). *Для неї це місто, столиця її дитячих спогадів, назавжди залишилося рідним* (О. Забужко). *Старий годинник, свідок багатьох поколінь, нарешті зупинився* (С. Андрухович).

Методичний ефект полягає в тому, що формується вміння швидко ідентифікувати синтаксичну конструкцію за її морфологічними ознаками (дієприкметниковий / дієприслівниковий зворот, прийменники «крім», «окрім», «замість» тощо).

2. Модуль «Знайди пару» (пунктуаційна відповідність).

Мета: установлення зв'язку між пунктуаційним правилом та конкретним прикладом. Завдання: поєднати правило (наприклад, «Означення відокремлюється, якщо стоїть після означуваного слова») з реченням, що ілюструє цей випадок.

№	Пунктуаційне правило (логічна причина)	Приклад із сучасної прози
1	Означення відокремлюється, якщо стосується особового займенника	<i>Стомлений і зневірений, він дивився, як дощ розмиває написи на стіні</i> (Сергій Жадан)
2	Означення відокремлюється, якщо стоїть після означуваного слова	<i>Світ навколо здався йому містом, закинутим і забутим усіма богами</i> (Максим Кідрук)
3	Обставина відокремлюється, якщо виражена дієприслівниковим зворотом	<i>Стефа мовчала, намагаючись підібрати правильні слова для виправдання</i> (Софія Андрухович)
4	Додаток відокремлюється, якщо вводиться прийменником «крім» або «за винятком»	<i>Ніхто в цьому місті, крім старого аптекаря, не знав складу тієї мікстури</i> (Юрій Андрухович)
5	Прикладка відокремлюється, якщо стоїть після означуваного слова – власної назви	<i>Там нас зустрів Максим, мій давній знайомий із часів навчання</i> (Максим Кідрук)
6	Означення відокремлюється, якщо має додатковий обставинний відтінок (причини)	<i>Налякана несподіваним звуком, дівчина різко обернулася до дверей</i> (Оксана Забужко)

Методичний ефект досягається через автоматизацію вміння обґрунтовувати вживання розділових знаків. Учень сприймає кому не як механічний символ, а як результат логічного аналізу.

3. Модуль «Заповнити пропуски» (пунктуаційний практикум)

Мета: відпрацювання навички розстановки знаків у складному контексті. Завдання: у тексті замість розділових знаків стоять списки, що випадають. Учень має обрати один з варіантів: «кома», «дві коми» або «відсутність знака».

Текст №1 «Дощове місто» (синтаксис Сергія Жадана).

Завдання: оберіть правильний варіант пунктуації на місці пропусків.

Паша йшов порожнім пероном [1] намагаючись не дихати [2] холодним грудневим повітрям. Затиснутий між високими стінами вокзалу [3] він здавався собі зовсім маленьким. Затягнуте важкими хмарами [4] небо обіцяло сніг. Ніхто в цьому місті [5] крім випадкових перехожих [6] не звертав на нього уваги.

Ключ для перевірки (логіка учня):

[1] – кома: початок відокремленої обставини (дієприслівниковий зворот).

[2] – немає знака: середина звороту.

[3] – кома: відокремлене означення стосується особового займенника «він».

[4] – немає знака: дієприкметниковий зворот стоїть перед означуваним словом «небо».

[5], [6] – дві коми: відокремлений додаток з прийменником «крім».

Текст №2 «Лабораторія часу» (стиль Макса Кідрука).

Завдання: оберіть: [,] / [, ,] / [немає знака].

Експеримент [1] розпочатий ще минулого літа [2] мав завершитися сьогодні. Максим [3] мій давній колега [4] нервово перевіряв датчики. Він діяв [5] незважаючи на втому [6] і занепокоєння. Результати [7] отримані вчора [8] були [9] безумовно [10] обнадійливими.

Ключ для перевірки:

[1], [2] – дві коми: відокремлене означення стоїть після іменника «експеримент».

[3], [4] – дві коми: відокремлена прикладка («мій давній колега»).

[5], [6] – дві коми: відокремлена обставина з прийменником «незважаючи на».

[7], [8] – дві коми: відокремлене означення після іменника «результати».

[9], [10] – дві коми: вставне слово «безумовно» в середині речення.

У налаштуваннях цифрового модуля важливо додати автоматичне пояснення після вибору неправильної відповіді: «Помилка! Ти поставив кому перед словом “небо” (текст 1), але дієприкметниковий зворот “Затягнуте важкими хмарами” стоїть перед іменником. У такій позиції він не відокремлюється!»

Для того, щоб учень не просто вгадував, доцільно запропонувати такі опції в меню:

❖ , (кома);

❖ , , (дві коми з обох боків);

❖ – (тире);

❖ Ø (пунктуаційний нуль / знак не потрібен).

Методичний ефект полягає в імітації реального процесу редагування тексту. Особлива увага приділяється випадкам, де відокремлення залежить від позиції слова (наприклад, невідокремлені дієприкметникові звороти перед іменником).

Алгоритм створення вправи для вчителя.

1. Вибір шаблону: для пунктуації найкраще підходить «Класифікація» або «Введення тексту».

2. Наповнення контентом: використання речень із творів сучасної української літератури (для підвищення інтересу).

3. Зворотний зв'язок: у налаштуваннях обов'язково додати коментар після правильного виконання: «Чудово! Ти бачиш межі відокремлених конструкцій!»

Використання LearningApps дає змогу реалізувати принцип миттєвої рефлексії – учень одразу бачить свою помилку, що неможливо під час перевірки зошитів через кілька днів.

Контент для вправи «Класифікація» або «Заповни пропуски»

Категорія А. Речення з відокремленими обставинами (коми потрібні)

1. *Паша, намагаючись не дивитися під ноги, швидко переходить розбиту дорогу й ховається в тіні дерев* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Адріян, відчуваючи раптово втому в усьому тілі, повільно опустився на лаву і заплющив очі* (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Хлопець, уважно розглядаючи старі графіті на стіні, намагався розгадати прихований у них сенс* (Любка Дереш, «Архе»). – Дієприслівниковий зворот у середині речення.

2. *Переступивши поріг, Паша відчув, як у кімнаті пахне сирістю та старими речами* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Сподіваючись на швидку відповідь, вона щохвилини перевіряла поштову скриньку* (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Почувши підозрілий шурхіт за дверима, слідчий миттєво поклав руку на рукоятку пістолета* (Андрій Кокотюха, детективний цикл). – На початку речення обставина, виражена дієприслівниковим зворотом, що має обставинне значення.

3. *Паша стояв біля вікна і дивився на засніжене подвір'я, намагаючись розгледіти крізь сутінки постаті людей* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Він довго сидів у машині, прислухаючись до тиші нічного селища* (Іларіон Павлюк, «Я бачу, вас цікавить п'ятьма»). *Вона йшла крізь натовп упевнено й швидко, високо тримаючи голову й не дивлячись на перехожих* (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Мирон завмер біля дверей, затамувавши подих від несподіваного страху* (Макс Кідрук, «Зазирни у мої сни»). – Дієприслівниковий зворот у кінці речення.

4. *Там, за переїздом, починалося зовсім інше життя, незрозуміле й тривожне* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Високо в горах, на самому краєчку скелі, стояв старий дуб, покручений вітрами* (Мирослав Дочинець, «Криничар»). – Уточнювальна обставина місця.

Це сталося ввечері, близько восьмої години, коли сонце вже майже сховалося за обрій (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Тоді, у середині вересня, повітря стає особливо прозорим і солодким* (Тарас Прохасько, збірка «БотакС»). – Уточнювальна обставина часу.

5. *Пригнувшись, Паша швидко перебіг відкриту ділянку дороги і притиснувся до стіни* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Завагавшись, вона на мить зупинилася перед важкими дубовими дверима архіву* (Оксана

Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Подумавши, старий майстер повільно підняв голову і подивився на свого учня* (Валерій Шевчук, збірка «Панна квітів»). – Одиничний дієприслівник, що означає додаткову дію.

Категорія Б. Речення, де обставина НЕ відокремлюється (коми не потрібні).

1. *Він бігав по місту засукавши рукави, намагаючись встигнути на всі зустрічі одночасно* (Юрій Андрухович, «Дванадцять обручів»). *Вони слухали його розкривши роти і боялися пропустити бодай одне слово з цієї дивної історії* (Сергій Жадан, «Ворошиловград»). *Хлопець сидів затамувавши подих і чекав, коли в коридорі наresиті стихнуть кроки* (Любка Дереш, «Трохи п'їтьми»). *Вона працювала не покладаючи рук, аби встигнути завершити дослідження до кінця року* (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). – Дієприслівниковий зворот є фразеологізмом.

2. *Він ішов не поспішаючи, вслухаючись у далеку канонаду за околицею міста* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Вона розповідала про це посміхаючись, хоча в очах її все ще стояв прихований смуток* (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Хлопець стояв задумавшись і не помічав, як навколо нього збирається натовп* (Любка Дереш, «Архе»). *Старий сидів не рухаючись, наче застигла кам'яна статуя на березі річки* (Володимир Лис, «Століття Якова»). – Одиничний дієприслівник стоїть після присудка і вказує на спосіб дії, що відповідає на питання «як?».

3. *Паша стояв прислухаючись, але за дверима було тихо, лише вітер бився у шибки* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Вона застигла притаївшись, боячись поворухнутися і сполохати цю дивну мить* (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Старий молився колінкувавши, і його шепіт зливався з шелестом листя над головою* (Мирослав Дочинець, «Вічний»). – Одиничний дієприслівник, що вказує на позу / стан.

4. *Паша біг до під'їзду не чуючи ніг під собою, а за спиною все дужче розгорталося відлуння вибухів* (Сергій Жадан, «Інтернат»). *Вона сиділа перед монітором затамувавши подих і чекала, поки завантажиться останній архівний файл* (Оксана Забужко, «Музей покинутих секретів»). *Старий звик працювати не покладаючи рук і вимагав такої ж відданості від усіх своїх помічників* (Юрій Андрухович, «Дванадцять обручів»). *Хлопець кинувся виконувати прохання вчителя засукавши рукави, хоча робота була не з приємних* (Любка Дереш, «Культ»). – Фразеологічний зворот.

Розгляньмо детальніше дидактичне навантаження обраних прикладів:

1. Речення з відокремленими обставинами (аналітичний етап)

Паша, намагаючись не дивитися під ноги, швидко переходить розбиту дорогу й ховається в тіні дерев. – Це приклад дієприслівникового звороту, розташованого в середині речення. Використання ІКТ дає змогу за допомогою кольорового виділення (наприклад, у Miro або Canva) показати рамки звороту. Учень має усвідомити, що зворот розриває основну частину (підмет і присудок), тому потребує виділення комами з обох боків.

Переступивши поріг, Паша відчув, як у кімнаті пахне сирістю та старими речами. – Цей приклад демонструє обставину умови. Цифрова вправа фокусує увагу на тому, що незалежно від довжини (навіть короткий зворот на початку речення), дієприслівникова конструкція зберігає свою інтонаційну та знакову автономність.

Там, за переїздом, починалося зовсім інше життя, незрозуміле й тривожне. – Це приклад уточнювальної обставини місця. У LearningApps такі речення допомагають учневі розрізнити звичайну обставину та уточнювальну. Програмний алгоритм перевіряння змушує учня замислитися: чи звужує друга обставина значення першої?

2. Диференціація: випадки відсутності відокремлення (критичний етап)

Найбільшу цінність для формування пунктуаційної грамотності мають «провокативні» приклади, де правила відокремлення не діють: *Паша біг до під'їзду не чуючи ніг під собою, а за спиною все дужче розгорталося відлуння вибухів.* – Фразеологічні звороти часто стають причиною помилок. В інтерактивній вправі це речення є «пасткою». Учень повинен зрозуміти, що «не чуючи ніг» втратило ознаки додаткової дії та сприймається як єдине лексичне значення («бігти стрімголов»), тому не відокремлюється.

Хлопець стояв задумавшись і не помічав, як навколо нього збирається натовп. – Робота з цим прикладом спрямована на розрізнення дієприслівника як способу дії (відповідає на питання яким способом? і стоїть після дієслова-присудка). У цифровій вправі можна додати підказку, яка з'явиться при натисканні: «Зверни увагу на позицію щодо присудка!».

Паша стояв прислухаючись, але за дверима було тихо, лише вітер бився у шибки. – Аналіз одиничних дієприслівників, що перейшли в прислівники. Це речення вчить учнів, що механічне виділення кожного дієприслівника комою є помилковим. Потрібно аналізувати семантику: чи це дія, чи це просто опис пози.

ІКТ не замінює вчителя, а стає інструментом для глибинного синтаксичного аналізу. Замість заучування «дієприслівник = кома», учень вчиться аналізувати позицію, семантику та стилістичну функцію відокремленої конструкції.

Використання Google Forms для автоматизованого контролю пунктуаційної грамотності.

На етапі підсумкового контролю знань з теми «Відокремлені члени речення» доречно

використовувати Google Forms. Це дає змогу вчителю відійти від ручного перевіряння робіт і зосередитися на аналізі типових помилок класу.

Методика створення «Цифрового пунктуаційного практикуму»

Для контрольного завдання дібрано речення, що потребують високого рівня концентрації та розрізнення відтінків значень:

Речення 1. *Приспаний тривалим чеканням, Паша ледь не протавив момент, коли в кінці вулиці з'явилися перші вантажівки* (Сергій Жадан, «Інтернат»). – Відокремлене означення, що має додаткове значення обставини причини. У Google Forms доцільно створити питання з множинним вибором: «Чому в цьому реченні ставиться кома?».

Варіанти відповідей: а) стоїть після іменника; б) має значення причини; в) стосується займенника. Правильна відповідь (б) стимулює учня не просто бачити кому, а розуміти її функцію.

Речення 2. *Вони слухали старого професора нашорошивши вуха...* (Любка Дереш, «Культ»). – Фразеологічний зворот. У тестовій формі це речення пропонується у форматі «Укажіть кількість розділових знаків». Методична мета полягає в тому, щоб перевірити, чи розрізняє учень вільний дієприслівниковий зворот від стійкого сполучення, що є єдиним членом речення.

Речення 3. *Приспаний гулом далекої канонади, він на мить забув, де перебуває, і просто дивився в порожнечу стелі* (Сергій Жадан, «Інтернат»). – Відокремлене означення, що стосується особового займенника. Методична мета полягає в тому, щоб закріпити правило про обов'язкове відокремлення означень при займенниках незалежно від їхньої позиції в реченні.

Переваги інструментарію Google Forms у науковому контексті.

1. Під час налаштування тесту вчитель додає пояснення до кожної правильної та неправильної відповіді. Якщо учень обирає хибний варіант, система автоматично виводить правило-підказку. Це реалізує принцип навчального контролю.

2. Google Forms автоматично генерує діаграми успішності. Для наукової статті це дає можливість наочно продемонструвати, які саме типи речень (наприклад, відокремлені додатки з прийменником «крім») засвоєні найгірше, і скоригувати подальшу роботу.

3. Валідація результатів: можливість обмеження часу на виконання тестування запобігає механічному пошуку правил у підручнику, стимулюючи розвиток автоматизованої пунктуаційної навички.

Інтеграція Learning Apps (як інструмента візуалізації та гри) та Google Forms (як інструмента діагностики) створює замкнений цифровий цикл вивчення пунктуації. Це мінімізує суб'єктивізм в оцінюванні та забезпечує високу інтенсивність практичної роботи кожного учня протягом уроку.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика традиційного та ІКТ-орієнтованого вивчення пунктуації

Параметр порівняння	Традиційна методика	Методика з використанням ІКТ
Роль учня	Пасивний об'єкт (слухає вчителя, переписує з підручника)	Активний суб'єкт (моделює речення, взаємодіє з контентом, експериментує з позицією слова в реченні)
Візуалізація	Статичні схеми крейдою на дошці або в підручнику	Динамічні моделі, кольорове маркування, інтерактивні карти
Зворотний зв'язок	Відтермінований (після перевіряння зошита)	Миттєвий (інтерактивні коментарі, автоматичне перевіряння в LearningApps, Kahoot!)
Темп навчання	Єдиний для всього класу	Індивідуальний (можливість повторного проходження вправи)
Тип завдань	Переписування тексту, розстановка розділових знаків	Гейміфіковані квести, конструктори речень, робота з QR-кодами
Рівень мотивації	Середній / низький (сприймається як рутинна робота)	Високий (завдяки використанню смартфонів та ігрових елементів)
Форма представлення речення	Статична (текст у підручнику або на дошці)	Динамічна (мобільні блоки-стікери, які можна рухати)
Робота зі схемами	Малювання абстрактних схем у зошиті	Графічне моделювання («збирання» речення з елементів)
Виправлення помилок	Викреслювання, що часто демотивує учня	Легке редагування об'єктів без візуального «бруду»
Когнітивне навантаження	Орієнтація на запам'ятовування тексту правила	Орієнтація на зорові образи, кольорові коди та алгоритми
Оформлення результату	Одноманітне (текст у зошиті)	Креативне (створення цифрових постерів, інфографіки, квестів)

Використання ІКТ трансформує вивчення пунктуації з процесу механічного копіювання правил у

процес свідомого конструювання мовних одиниць. Це дає змогу не лише зекономити час на навчальному занятті, а й створити умови для саморозвитку учня, де недолік сприймається як крок до виправлення власних помилок через зворотний зв'язок з цифровим ресурсом.

Висновки. Використання ІКТ у процесі вивчення пунктуації в простому ускладненому реченні забезпечує перехід від репродуктивного відтворення правил до конструктивного моделювання. Інструменти на кшталт Jamboard та Migo дають змогу учням маніпулювати граматичними одиницями як динамічними об'єктами, що сприяє глибшому розумінню синтаксичної структури речення.

Метод графічного моделювання в Canva та Genially активізує зорову пам'ять через колірне маркування та інфографіку. Це дає змогу наочно продемонструвати позиційну залежність розділових знаків (наприклад, залежність коми від місця відокремленого означення щодо означуваного слова), перетворюючи абстрактну пунктограму на чітку візуальну схему.

Застосування сервісів для колективної роботи (наприклад, Padlet) не лише підвищує пунктуаційну грамотність, а й комплексно розвиває інформаційно-цифрову компетентність учнів. Процес створення «інтерактивних карт речення» стимулює аналітичне мислення та вміння працювати в команді, що відповідає концепції Нової української школи.

Розроблена система інтерактивних вправ у сервісі LearningApps доводить свою ефективність у роботі зі складними випадками відокремлення (фразеологічні звороти, уточнювальні члени), забезпечуючи ігрову форму навчання без втрати наукової глибини.

Автоматизація контролю за допомогою Google Forms не лише економить час учителя, а й створює умови для персоналізованого навчання, де кожен учень отримує автоматичний коментар-пояснення до своїх помилок у режимі реального часу.

Запровадження ІКТ-інструментів дає змогу індивідуалізувати темп навчання та забезпечити миттєвий зворотний зв'язок. Результати аналізу підтверджують, що поєднання інтерактивного моделювання з традиційними вправами підвищує рівень засвоєння теми «Просте ускладнене речення» та знижує рівень тривожності учнів перед складними пунктуаційними правилами.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методики використання штучного інтелекту для цифрового перевіряння пунктуаційних навичок учнів у творчих роботах та для генерації індивідуальних пунктуаційних тренажерів залежно від рівня навчальних досягнень учнів.

Список використаної літератури

1. Биков В. Ю., Спірін О. М., Пінчук О. П. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *UNESCO Chair journal on lifelong professional education in the XXI century*. 2020. № 1. С. 27–36.
2. Гриценчук О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2024. Вип. 10. С. 152–161. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743864/1/123-Article%20Text-371-1-10-20241129%203.pdf> (дата звернення: 28.03.2026).
3. Методика навчання української мови. Термінологічний словник : словник-довідник / за ред. О. Горошкіної. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 155 с.
4. Омельчук С. А. Сучасні тренди розвитку української лінгвометодики: глобальний і національний виміри. *Педагогічні науки*. 2024. Вип. 105. С. 5–13. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4568/4034> (дата звернення: 28.03.2026).
5. Омельчук С., Степанова М. Трансформація структури сучасного уроку української мови в умовах дистанційного навчання. *Педагогічні науки*. 2021. Вип. 97. С. 12–21. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4489/3961> (дата звернення: 28.03.2026).
6. Самойленко А. В. Цифровізація навчання української мови в школі: можливості для модернізації освітнього процесу. *Педагогічні науки*. 2025. Вип. 111. С. 124–129. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4714/4169> (дата звернення: 28.03.2026).
7. Соловейчук О. Цифровізація освіти в Україні: теоретичні підходи, концепти та еволюція змісту. *Вісник науки та освіти*. 2025. Вип. 12 (42). URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/35094/35070> (дата звернення: 28.03.2026).
8. Соломаха А. В. Підготовка майбутніх учителів до використання цифрових технологій у процесі раннього навчання іноземної мови. *ResearchGate*. 2020. № 3(30). С. 107–122. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36293/2/SOLOMAHA_PFTDELFL_PI_20.pdf (дата звернення: 28.03.2026).
9. Толочко С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2021. № 13 (169). С. 28–35.
10. Толстих О. О. Сучасний урок української мови та літератури в умовах воєнного стану. *Інформаційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії* : зб. матеріалів VI Всеукраїнського відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, м. Київ, 12 листопада 2024 р. Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2025. С. 109–114.
11. Тютюма Т. С. Використання мобільних технологій під час викладання синтаксису. *Інноваційна педагогіка*. 2019. 17 (2). С. 122–125.
12. Тютюма Т. С. Квест-технологія як педагогічна інновація для формування синтаксичних умінь у вчителів української мови і літератури. *Українська мова і література в школах України*. 2019. № 5. С. 17–20.

13. Трансформаційні процеси в мовно-літературній галузі в умовах цифровізації: матеріали методичної конференції. Київ: ІППО КУБГ, 2025.

THE USE OF ICT IN THE PROCESS OF STUDYING PUNCTUATION IN A SIMPLE SENTENCE: METHODOLOGICAL ASPECT

Aleksandrov Oleksandr

Teacher of Ukrainian language and literature
Lyceum «Troyeshchyna» in the Desnianskyi district of Kyiv

Introduction. *Traditional punctuation studies are often perceived by students as a reproduction of rules, which do not always correlate with real speech practice. The modern educational space requires the introduction of tools that transform a static punctuation mark into a dynamic syntactic model. In the context of digitalization of education, the use of modern methods of activating cognitive activity is relevant, where ICT is not only a means of visualization, but also a tool for analyzing the structure of a sentence.*

Purpose. *Theoretical justification and practical testing of the methodological model of studying punctuation in a simple sentence using digital tools. The implementation of the goal involves solving the following tasks: to analyze the potential of multimedia services and feedback tools in the context of teaching the syntax of the Ukrainian language; to develop and describe the methodology for using interactive exercises to differentiate punctuation cases (separate circumstances-phraseological units, clarifying members of the sentence, separate definitions for pronouns); to substantiate the advantages of automated monitoring of educational achievements, which allows the teacher to promptly correct knowledge based on statistical data from digital platforms.*

Methods. *To achieve the goal, the method of theoretical analysis of literature, the method of modeling learning situations in a digital environment, and a comparative analysis of the effectiveness of traditional and ICT-oriented approaches were used.*

Results. *It is theoretically justified that the use of ICT in the study of punctuation transforms a static punctogram into a dynamic model, which contributes to a deeper understanding of logical-syntactic relationships in a simple complex sentence. The advantages of multimedia tools that allow visualization of complex cases (for example, the position of a separate definition in relation to a pronoun) are proven, which significantly facilitates the process of recognizing punctograms compared to traditional linear schemes. A methodology for using interactive exercises to distinguish homonym structures, in particular isolated circumstances-phraseologisms and clarifying members of a sentence, has been developed and described, which ensures the transition from mechanical memorization to analytical thinking. The effectiveness of feedback systems has been revealed, which, thanks to automated monitoring on digital platforms, allow the teacher to receive instant error statistics and conduct targeted correction of the knowledge of individual students or the entire class. Practical examples of using digital tools to build sentence patterns are proposed, which activates students' cognitive interest and brings the process of studying punctuation closer to real speech practice.*

Originality. *a methodological model for studying punctuation in a simple complex sentence has been substantiated and developed, which is based on the transition from reproductive reproduction of rules to dynamic modeling of syntactic structures using ICT; methodological approaches to the use of specific digital tools (multimedia services, online platforms) for the visualization and differentiation of complex punctuation marks (in particular, isolated circumstances-phraseologisms, clarifying members and definitions for pronouns) have been identified; the effectiveness of combining interactive exercises with automated monitoring systems has been proven, which allows for prompt correction of students' knowledge based on objective statistical data from digital platforms; the methodology for forming punctuation literacy has been improved through the introduction of feedback tools, which turns the process of learning syntax into an active cognitive activity.*

Conclusion. *The use of ICT in learning punctuation in simple and complex sentences provides a transition from reproducing rules to constructive modeling. Tools such as Jamboard and Miro allow students to manipulate grammatical units as dynamic objects, which contributes to a deeper understanding of the syntactic structure of the sentence.*

The graphic modeling method in Canva and Genially activates visual memory through color marking and infographics. This allows you to clearly demonstrate the positional dependence of punctuation marks (for example, the dependence of a comma on the place of a separated meaning in relation to the word it denotes), transforming an abstract bullet point into a clear visual diagram.

The use of services for collective work (for example, Padlet) not only increases punctuation literacy, but also comprehensively develops students' information and digital competence. The process of creating "interactive sentence maps" stimulates analytical thinking and teamwork, aligning with the concept of the New Ukrainian School.

The developed system of interactive exercises in the LearningApps service proves its effectiveness in working with complex cases of separation (phraseological turns, qualifying members), providing a playful form of learning

without losing scientific depth.

Automating control using Google Forms not only saves the teacher's time, but also creates conditions for personalized learning, where each student receives automatic comments and explanations for their mistakes in real time.

The introduction of ICT tools allows for individualizing the pace of learning and providing instant feedback. The results of the analysis confirm that the combination of interactive modeling with traditional exercises increases the level of mastery of the topic «Simple Complex Sentence» and reduces the level of anxiety of students before complex punctuation rules.

Prospects for further research include developing a methodology for using artificial intelligence to digitally test students' punctuation skills in creative works and to generate individual punctuation simulators depending on the level of students' academic achievements.

Keywords: *ICT, punctuation, simple sentence, teaching methodology, Ukrainian language, interactive exercises.*

References

1. Bykov V. Yu., Spirin O. M., Pinchuk O. P. (2020). Modern challenges of digital transformation of education. UNESCO Chair journal on lifelong professional education in the XXI century, 1, 27–36. [in Ukrainian].
2. Hrytsenchuk, O. (2024). *Vykorystannia shtuchnoho intelektu v osviti: tendentsii ta perspektyvy v Ukraini ta za kordonom* [The use of artificial intelligence in education: Trends and prospects in Ukraine and abroad]. *UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century*, (10), 152–161. [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0012/](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0012/)
3. Horoshkina, O. (Ed.). (2024). *Metodyka navchannia ukrainskoi movy. Terminolohichni slovnyk: Slovnyk-dovidnyk* [Methodology of teaching the Ukrainian language. Terminological dictionary: Dictionary-reference] (E-ed.). Vydavnychiy dim «Osvita». [in Ukrainian].
4. Omelchuk, S. A. (2024). Suchasni trendy rozvytku ukrainskoi lnhvometodyky: hlobalnyi i natsionalnyi vymiry [Modern trends in the development of Ukrainian linguomethodology: global and national dimensions]. *Pedahohichni nauky*, (105), 5–13. Retrieved from <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4568/4034> [in Ukrainian].
5. Omelchuk S., Stepanova M. (2021). Transformatsiia struktury suchasnoho uroku ukrainskoi movy v umovakh dystantsiinoho navchannia [Transforming the structure of a modern Ukrainian Language lesson in the context of distance learning]. *Pedahohichni nauky*. 97. [in Ukrainian]. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4489/3961>.
6. Samoilenko, A. V. (2025). *Tsyfrovizatsiia navchannia ukrainskoi movy v shkoli: mozhyvosti dlia modernizatsii osvitnyoho protsesu* [Digitalization of teaching the Ukrainian language at school: Opportunities for modernizing the educational process]. *Pedagogical Sciences*, (111), 124–129. [in Ukrainian]. <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4714/4169>.
7. Soloveichuk, O. (2025). Tsyfrovizatsiia osvity v Ukraini: teoretychni pidkhody, kontsepty ta evoliutsiia zmistu [Digitalization of education in Ukraine: Theoretical approaches, concepts, and evolution of content]. *Visnyk nauky ta osvity* [Bulletin of Science and Education], (12), 42. [in Ukrainian]. <https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/35094/35070>.
8. Solomaha, A. V. (2020). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u protsesi rannoho navchannia inozemnoi movy [Preparing future teachers for the use of digital technologies in the process of early foreign language teaching]. *Pedagogy and Psychology*, (3), 107–122. [in Ukrainian]. elibrary.kubg.edu.ua.
9. Tolochko, S. V. (2021). Tsyfrova kompetentnist pedahohiv v umovakh tsyfrovizatsii zakladiv osvity ta dystantsiinoho navchannia [Digital competence of teachers in the conditions of digitalization of educational institutions and distance learning]. *Visnyk of the National University «Chernihiv Colehium» Named after T.G. Shevchenko*, (13), 28–35. [in Ukrainian].
10. Tolstykh, O. O. (2025). *Suchasnyi urok ukrainskoi movy ta literatury v umovakh voiennoho stanu* [Modern Ukrainian language and literature lesson under martial law]. In I. M. Savchenko & V. V. Yemets (Eds.), *Informatsiini transformatsii v suchasni osviti: vyklyky, realii, stratehii: zb. materialiv VI Vseukr. vidkr. nauk.-prakt. onlain-forumu* [Information transformations in modern education: Challenges, realities, strategies: Collection of materials of the 6th All-Ukrainian open scientific-practical online forum] (pp. 109–114). National Center «Junior Academy of Sciences of Ukraine». [in Ukrainian].
11. Tiutiuma, T. S. (2019). *Vykorystannia mobilnykh tekhnolohii pid chas vykladannia syntaksysu* [The use of mobile technologies during the teaching of syntax]. *Innovatsiina pedahohika* [Innovative Pedagogy], 17(2), 122–125. [in Ukrainian].
12. Tiutiuma, T. S. (2019). *Kvest-tekhnohiiia yak pedahohichna innovatsiia dlia formuvannia syntaksychnykh umin u vchyteliv ukrainskoi movy i literatury* [Quest technology as a pedagogical innovation for the formation of syntactic skills in teachers of Ukrainian language and literature]. *Ukrainska mova i literatura v shkolakh Ukrainy* [Ukrainian Language and Literature in Schools of Ukraine], (5), 17–20. [in Ukrainian].

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 29.03.2026 р.
Прийнято редакцією 29.04.2026 р.
Опубліковано 29.05.2026 р.